

عزاداری

کلیدواژه: عزاداری امام حسین علیه‌السلام، حادثه کربلا، نهضت حسینی.

برسش: اهمیت و فلسفه عزاداری امام حسین - علیه‌السلام - چیست؟

باسخ: برای پی بردن به اهمیت و فلسفه عزاداری امام حسین - علیه‌السلام - توجه به چند نکته ضروری است:
۱. قرآن بر زنده نگه داشتن فضیلت‌ها و صفات والای انسان‌های برجسته و اولیای دین در آیات گوناگون، تأکید ورزیده است؛ ۲. امامان بزرگوار شیعه - علیهم‌السلام - درباره زنده نگه داشتن حادثه کربلا به شیوه‌های گوناگون تشویق کرده‌اند؛ مانند: ا. تشویق به برپایی مجالس سوگواری؛ ب. تشویق به گریستن و گریاندن؛ ج. تشویق شاعران به مرثیه‌سرایی؛ د. تشویق و ترغیب به زیارت امام حسین علیه‌السلام؛ ۳. ماه محرم، ماه پیروزی خون بر شمشیر و الهامبخش مبارزه با ستمگران است و در انتقال پیام جهانی امام حسین علیه‌السلام، نقش اساسی دارد؛ ۴. سوگواری عامل وحدت و رمز موفقیت برای ملت‌ها در طول تاریخ بوده است.

فهرست مندرجات

- ۱ - فلسفه عزاداری
  - ۱.۱ - توجه به صفات برتر انسان‌ها
    - ۱.۱.۱ - سخنی درباره ابراهیم
    - ۱.۱.۲ - سخنی درباره ادریس
    - ۱.۱.۳ - سخنی درباره ایوب
    - ۱.۱.۴ - بیان یک نکته
  - ۱.۲ - گوناگونی عزای حسینی
    - ۱.۲.۱ - برپایی مجالس سوگواری
    - ۱.۲.۲ - یکتائین عاشورا
    - ۱.۲.۳ - روایتی از حضرمی
    - ۱.۲.۴ - روایتی از امام صادق
    - ۱.۲.۵ - روایتی از امام رضا
    - ۱.۲.۶ - روایتی از ائمه
  - ۱.۳ - تشویق به زیارت حسین
    - ۱.۳.۱ - روایتی از امام صادق
  - ۱.۴ - ویژگی ماه محرم
  - ۱.۵ - عامل وحدت
    - ۱.۵.۱ - آزادسازی شبه قاره هند
    - ۱.۵.۲ - نقش حادثه کربلا
    - ۱.۵.۳ - مقاومت حزب‌الله لبنان
- ۲ - پانویس
- ۳ - منبع

فلسفه عزاداری

برای پی بردن به اهمیت و فلسفه عزاداری امام حسین علیه‌السلام توجه به چند نکته ضروری است:

← توجه به صفات برتر انسان‌ها

اولین نکته، توجه به فضیلت‌ها و صفات والای انسان‌های فرزانه و برجسته و برگزیده است. یکی از محورهایی که در آیات متعددی از قرآن کریم مورد تأکید واقع شده، زنده نگه داشتن یاد و خاطره مردان الهی و شخصیت‌های فرزانه و برجسته تاریخ و سرگذشت عبرت‌آموز آنان است.

← سخنی درباره ابراهیم

در سوره مریم، خداوند می‌فرماید: «در این کتاب از ابراهیم نیز یاد کن، او بسیار راستگو و پیامبر خدا بود»^[۱] و سپس برخورد قهرآمیز او را با بت‌ها و بت‌پرستان بیان می‌کند.

← سخنی درباره ادریس

در آیه دیگری می‌فرماید: «در این کتاب از ادریس نیز یاد کن، او بسیار راستگو و پیامبر (بزرگی) بود و ما او را به مقام والایی رساندیم».^[۲] و در پی آن به پیامبرانی اشاره می‌کند که مشمول نعمت‌های خدا قرار گرفتند.

← سخنی درباره ایوب

و در سوره دیگر می‌فرماید: «به‌خاطر آور بنده ما ایوب را هنگامی که پروردگارش را خواند (و گفت: پروردگارا) شیطان مرا به رنج و عذاب افکنده است، (به او گفتیم) پای خود را بر زمین بکوب، این چشمه آبی خنک برای شست‌وشو و نوشیدن است و خانواده‌اش را به او بخشیدیم و همانند آن را به آنان افزودیم تا رحمتی از سوی ما باشد و تذکری برای اندیشمندان».^[۳] [۴]

← بیان یک نکته

روشن است که در این آیات و مانند آن، به جنبه‌های شخصی و خانوادگی و کارهای معمولی در زندگی این بزرگان توجه نشده است؛ بلکه از صلاحیت‌ها و فضیلت‌های اخلاقی و برنامه‌های سازنده آنان سخن به میان آمده است و این موضوع نمایانگر آن است که یاد و خاطره شخصیت‌های برجسته و بزرگ‌زیده تاریخ بشر باید زنده بماند و صفات و حالات پسندیده آنان مورد توجه باشد؛ از این رو می‌بینیم که امامان معصوم - علیهم‌السلام - در زنده نگه داشتن یاد و نام شهیدان کربلا - به‌ویژه سید و سالار شهیدان حضرت امام حسین علیه‌السلام از شیوه‌های گوناگونی بهره می‌گرفتند.

← گوناگونی عزای حسینی

نکته دوم درباره امامان بزرگوار شیعه - علیه‌السلام - و شیوه‌های گوناگون بزرگداشت عزاداری امام حسین علیه‌السلام است.

← برپایی مجالس سوگواری

یکی از شیوه‌هایی که امامان علیهم‌السلام برای زنده نگه داشتن نهضت حسینی به کار گرفته‌اند، برپایی مجالس سوگواری، گریستن و گریاندن برای مصیبت‌های جانسوز کربلا و یادآوری آن حادثه در زمان‌های مناسب است.

← یگانین عاشورا

امام سجاد علیه‌السلام در طول دوران امامتش پیوسته سوگوار قصه عاشورا بود، در این مصیبت آن‌قدر گریست که از «یکائین» بسیار گریه‌کنندگان به شمار آمد و لقب گرفت. [۵]

← روایتی از حضرمی

علقمه حضرمی نقل می‌کند که امام باقر - علیه‌السلام - در روز عاشورا برای امام حسین - علیه‌السلام - در خانه‌اش اقامه عزا می‌کرد و خود آن حضرت برای جدش می‌گریست، تقیه نمی‌کرد و به کسانی که در خانه بودند، می‌فرمود: برای آن حضرت سوگواری کنید و در مصیبت حسین - علیه‌السلام - به یک‌دیگر تسلیت بگویند. [۶]

← روایتی از امام صادق

امام صادق علیه‌السلام به داود رقی فرمود: «إِنِّي مَا شَرَبْتُ مَاءً بَارِدًا إِلَّا وَدَكَرْتُ الْحُسَيْنَ (علیه‌السلام)»؛ من هرگز آب سرد ننوشیدم؛ جز اینکه به یاد امام حسین علیه‌السلام افتادم. [۷]

← روایتی از امام رضا

از حضرت امام رضا علیه‌السلام روایت شده است: وقتی ماه محرم می‌شد، کسی پدرم (امام کاظم علیه‌السلام) را خندان نمی‌دید و اندوه و حزن بر وی غالب می‌شد تا روز دهم و چون روز عاشورا فرا می‌رسید، آن روز، روز مصیبت و حزن و گریه او بود و می‌فرمود: امروز، روزی است که حسین - علیه‌السلام - شهید شده است. [۸]

← روایتی از ائمه

ائمه اطهار علیهم‌السلام نه تنها خود در عزای سالار شهیدان می‌گریستند، بلکه همواره مودم را به گریستن بر آن حضرت تشویق و ترغیب می‌نمودند. در روایتی آمده است: هر کس بر حسین - علیه‌السلام - بگرید، یا (حتی) یک تن را بگریاند، پاداشش بهشت است و هر کس حالت اندوه و گریه به خود بگیرد نیز، پاداشش بهشت است. [۹]

تشویق شاعران به مرثیه‌سرایی، شاعرانی که مصیبت‌های کربلا را به شعر درآورده و در مجالس و محافل می‌خواندند، همواره مورد لطف و عنایت ویژه امامان معصوم - علیهم‌السلام - قرار می‌گرفتند، افرادی چون کمیت اسدی، دعبل خزاعی، سیدحمیری و ... .

← تشویق به زیارت حسین

بزرگداشت بزرگان و زیارت قبر قهرمانان رسم نیکی بوده است که از دیرباز میان ملت‌های جهان و امت‌های گوناگون، مورد توجه بوده و هنوز هم هست. از این میان سید و سالار شهیدان و رهبر آزادگان، امام حسین - علیه‌السلام - آفتابی دیگر و بزرگی بس بهتر و بزرگ‌تر است که باید نام و یادش را به نیکی تمام، بزرگ داشت. سخنان پیشوایان پاک و معصوم علیه‌السلام در فضیلت زیارت کربلا حسینی چندان زیاد است که می‌توان گفت: بزرگ‌زدگان خدا در هر فرصت و مناسبتی مردم را به زیارت مرفد نورانی سالار شهیدان - علیه‌السلام - تشویق و ترغیب می‌کردند، تو گویی این برنامه‌ای بود که خود را بر آن متعهد می‌دانستند و این کار گذشته از اینکه سبب پیوند روحی و فکری مسلمانان با آن امام همام بود، نوعی از مبارزه، بلکه بهترین مبارزه یا ستمگران و زورمداران نیز به حساب می‌آمد؛ چنان‌که همیشه چنین بوده و امروز نیز چنین است؛ در باب زیارت آن حضرت، احادیث فراوانی داریم که به یکی از آنها بسنده می‌کنیم.

← روایتی از امام صادق

امام صادق - علیه‌السلام - فرمود: «من سره ان يكون على مؤاندة النور يوم القيامة، فليكن من زوار الحسين بن علي عليهما السلام»؛ هر کس می‌خواهد در روز قیامت بر سر سفره‌های نور بنشیند، به زیارت امام حسین - علیه‌السلام - برود. [۱۰]

← ویژگی ماه محرم

ماه محرم کتابی است بسیار گران‌بها، روز و شب‌هایش، ساعت‌ها و لحظه‌هایش، صفحاتی است از درس معرفت الله و انسانیت و شرافت و عزت و آزادگی، آری، هم چگونه زیستن را به انسان می‌آموزد و هم چگونه مردن را. حسین علیه‌السلام، این گنجینه پربرها با گفتن «هیهات منا الذله» به همه نسل‌ها و عصرها و به همه زمان‌ها و زمین‌ها، پیام داد که هان، ای فرزندان آدم و ای حقی‌طلبان و عدالت‌خواهان جهان! به پاخیزید و در برابر حکومت‌های شیطانی و زورگویان و ستمگران سر تسلیم فرود نیاورید... .

علاوه حسین - علیه‌السلام - در آخرین لحظات عمرش که یکه و تنها در برابر هزاران جلا تا دندان مسلح قرار داشت، با جمله «هل من ناصر ينصرنا...» نصرت و یاری خواست، گویا او از همه انسان‌های بیدار، از هر نسل و در هر زمان یاری می‌طلبد. او که ساعات و دقایقی پیش، یاران و عزیزانش را یکی پس از دیگری از دست داده است، او که جنازه جوان دل‌بندش، حضرت علی‌اکبر را کشتان کشتان به خیمه برده و دقایقی قبل، قمر بنی‌هاشم، برادر وفادار و علمدارش، حضرت عباس علیه‌السلام را در خون غلطان دیده، او که دیگر کسی را نداشته و امید بر زنده ماندن ندارد و می‌داند که به‌زودی با لب تشنه به ملاقات جدش، رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله خواهد رفت، برای چه کمک می‌خواهد و از چه کسی نصرت می‌طلبد؟! او برای نجات خود از مرگ، صدایش را به «هل من ناصر...» بلند نکرده است؛ بلکه از نسل‌های آینده نیز یاری می‌جوید که درخت توحید و یکتاپرستی را که در حال خشکیدن است، فراموش نکنند و از خونی که او و یارانش برای آبیاری آن درخت ریختند، پاسداری نمایند، تا نهضت عاشورا جاودانه بماند و خاطره حماسه شهیدان کربلا همیشگی باشد و اسلام را بیمه کند.

← عامل وحدت

هر ملتی برای بقا و موفقیت خویش نیاز به عامل وحدت و اجتماع دارد، بدون شک مهم‌ترین عامل وحدت در میان پیروان اهل بیت پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - که با کمترین زحمت و هزینه، می‌تواند توده‌های میلیونی را گرد یک محور قرار دهد، همین مراسم عزاداری بر سالار شهیدان و یاران باوفای اوست. این عامل می‌تواند رهایی‌بخش انسان‌ها از جنگ استبداد و استعمار باشد. در طول تاریخ جریان سوگواری بر شهیدان کربلا، زمینه‌ساز قیام‌ها و انقلاب‌های کوچک و بزرگ بوده است؛ مانند قیام توابع که با یزیدیان جنگیدند و قیام مختار که اکثر خون‌آشامان کربلا را به سزای اعمالشان رساند و شکست سختی بر سپاه نیرومند اموی وارد ساخت و ... به‌طور کلی به گفته برخی از صاحب‌نظران، بیشتر انقلاب‌های دنیا از توجه به قیام حماسه‌سازان کربلا نشأت گرفته است که به چند نمونه اشاره می‌کنیم:

← آزادسازی شبه قاره هند

نمونه آشکار آن، آزادسازی شبه قاره هند، از دست استعمار انگلیس بود. گاندی رهبر این انقلاب می‌گوید: من برای ملت هند چیز تازه‌ای نیاوردم، فقط نتیجه‌ای که از مطالعات و تحقیقاتم درباره تاریخ زندگی قهرمان کربلا به دست آورده بودم، ارمغان ملت هند نمودم، اگر بخواهیم ملت هند را نجات دهیم، واجب است همان راهی را بپیماییم که حسین بن علی علیه‌السلام پیمود. [۱۱]

← نقش حادثه کربلا

نمونه دیگر آن، نقش عظیم حادثه کربلا و عاشورا، در به وجود آمدن انقلاب شکوهمند اسلامی به رهبری امام خمینی (ره) است که دنیا را به لرزه افکند.

← مقاومت حزب الله لبنان

نمونه اخیر آن، مقاومت حزب الله لبنان که وابسته به **مکتب حسین** - علیه السلام - بودند، در برابر **اسرائیل** و رژیم تا دندان مسلح صهیونیستی است که آنان در برابر قدرت **ایمان** و **فداکاری** حزب الله گیج و مبهوت شدند و پا شکستی مفتضحانه روبه‌رو گشتند. امیدواریم ما نیز از ارادتمندان واقعی آستان **مقدس** ابا عبدالله الحسین - علیه السلام - و پیروان راستین آن بزرگوار بوده و عنایت وی شامل حال ما گردد.

پانویس

۱. ↑ مریم (۱۹)، آیه ۴۱.
۲. ↑ مریم (۱۹)، آیه ۵۶.
۳. ↑ ص (۲۸)، آیه ۴۱.
۴. ↑ ص (۲۸)، آیه ۴۳.
۵. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۲، ص ۹۲۲.
۶. ↑ شیخ حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعة، ج ۱۰، ص ۲۹۸.
۷. ↑ شیخ صدوق، محمد بن علی، امالی، ص ۲۰۵.
۸. ↑ قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان، ص ۳۷۲، اعمال ماه محرم.
۹. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۲۴، ص ۲۸۴.
۱۰. ↑ قمی، ابن قولویه، کامل الزیارات، ص ۱۴۶.
۱۱. ↑ محمدی اشتهاردی، محمد، نگاهی به زندگی امام حسین (ع)، ص ۱۰۹.

منبع

پایگاه اسلام کونست، برگرفته از مقاله «عزاداری»، تاریخ بازیابی ۱۳۹۵/۰۷/۲۴.

رده‌های این صفحه : [تاریخ معصومان](#) | [امام حسین](#) | [نهضت عاشورا](#) | [عزاداری](#)